

Väliaikainen poikkeaminen vesivoimalaitoksen lupamääräyksistä sähköjärjestelmän tasapainottamiseksi; työryhmän mietintö

Johdanto

Sähkön saatavuus ja toimitusvarmuus ovat modernin yhteiskunnan elinehtoja, jotka mahdollistavat keskeiset toiminnot, kuten teollisuuden, digitaalisen maailman, liikenteen, asumisen ja viestinnän. Sähköjärjestelmän vakaus on kriittinen osa kansallista huoltovarmuutta. Kun sähköjärjestelmän käyttövarmuutta uhkaavia häiriöitä voi periaatteessa ilmetä milloin tahansa, on säätösähkön jatkuva saatavuus ja riittävä kapasiteetti sähköjärjestelmän kannalta välttämätöntä.

Sähkön eri tuotantomuodoista vesivoima soveltuu erityisen hyvin sähköjärjestelmän häiriötilanteissa aktivoitavaksi säätövoimaksi luotettavan ja nopean säädettävyytensä ansiosta. Esimerkiksi rajajohtohäiriön tai ison voimalaitoksen verkosta irtoamisen kaltaisissa sähköjärjestelmän käyttövarmuutta uhkaavissa tilanteissa verkkoon voidaan saada nopeasti suuri määrä tehoa vesivoimaa aktivoimalla. Vesivoimalaitoksen näkökulmasta tämä tarkoittaa voimalaitoksen tuotantotehon ja siten myös veden juoksutuksen väliaikaista kasvattamista.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen 20.6.2023 päivätyn ohjelman mukaan ”Hallitus vahvistaa energiajärjestelmälle tärkeän säätökykyisen vesivoiman toimintaedellytyksiä. Vesilain päivittämisen yhteydessä huolehditaan siitä, että kansantaloudelle ja yleiselle edulle tärkeät hankkeet ovat edelleen mahdollisia. Vesivoiman säätökykyä parannetaan vesiputedirektiivin mahdollistamissa rajoissa.” Lisäksi hallitusohjelman mukaan ”Vesivoimalla tuotetun tehon korotusmahdollisuuksia parannetaan kriisitilanteita ajatellen.” Myös hallituksen vuoden 2025 puoliväliriihen kirjauksissa on painotettu vesivoiman merkitystä energihuollon, säätövoiman ja huoltovarmuuden kannalta.

Tavoitteet

Ehdotusten tavoitteena on mahdollistaa väliaikainen poikkeaminen sähköntuotantoon säätämään kykenevän vesivoimalaitoksen lupamääräyksistä olosuhteissa, joissa laitoksen sähköntuotannon lisääminen olisi välttämätöntä sähköjärjestelmän käyttövarmuuden turvaamiseksi.

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne liitteenä olevasta työryhmän mietinnöstä. Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/25636/2023.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö, PL 25, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/25636/2023. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM113:00/2023). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 3.7.2026.

Valmistelijat

Mari Pihalehto erityisasiantuntija, puh. 02951 50066, etunimi.sukunimi@gov.fi
Jari Salila, lainsäädäntöneuvos, puh. 02951 50584, etunimi.sukunimi@gov.fi

Linkit

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM113:00/2023>

Liitteet:

Väliaikainen poikkeaminen vesivoimalaitoksen lupamääräyksistä sähköjärjestelmän tasapainottamiseksi - Työryhmän mietintö, 25.5.2026.pdf

Väliaikainen poikkeaminen vesivoimalaitoksen lupamääräyksistä sähköjärjestelmän tasapainottamiseksi - Työryhmän mietinnön luovutuskirje, 25.5.2026.pdf

Temporär avvikelse från tillståndsvillkoren för vattenkraftverk för att balansera elsystemet - Arbetsgruppens betänkande - Huvudsakliga innehåll och lagförslag 25.5.2026.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö - Täydentävä lausuma 11.5.2026.pdf

Ympäristöministeriö - Täydentävä lausuma 30.4.2026.PDF

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö - Täydentävä lausuma 17.4.2026.pdf

Suomen luonnonsuojeluliitto - Eriävä mielipide 28.4.2026.pdf

Jakelu:

Aalto-yliopisto/Insinööritieteiden korkeakoulu/Rakennetun ympäristön laitos

Elinkeinoelämän keskusliitto

Energiateollisuus ry

Energiavirasto

Etelä-Karjalan liitto

Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus

Etelä-Pohjanmaan liitto

Etelä-Savon maakuntaliitto

Fingrid Oyj

Helsingin yliopisto/oikeustieteellinen tiedekunta

Huoltovarmuuskeskus

Hämeen liitto

Itä-Suomen elinvoimakeskus

Itä-Suomen yliopisto/Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta/Oikeustieteiden laitos

Juristiliitto ry

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

Kainuun liitto

Kalatalouden keskusliitto ry

Keski-Pohjanmaan liitto

Keski-Suomen elinvoimakeskus

Keski-Suomen liitto

Korkein hallinto-oikeus

Kymenlaakson liitto

Lapin elinvoimakeskus

Lapin liitto

Lapin yliopisto/oikeustieteellinen tiedekunta

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lohijokitiimi ry
Lounais-Suomen elinvoimakeskus
Luontopaneeli
Lupa- ja valvontavirasto
LUT / sähkötekniikka
Lähienergialiitto
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK r.y.
Maanomistajain liitto
Metsähallitus
Museovirasto
Natur och Miljö r.f.
Oikeuskanslerinvirasto
Oulun yliopisto / vesi-, energia- ja ympäristötekniikka
Paikallisvoima ry
Pelastetaan vaelluskalat ry
Pienvesivoimayhdistys ry
Pirkanmaan liitto
Pohjanmaan elinvoimakeskus
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
Päijät-Hämeen liitto
Saamelaiskäräjät
Satakuntaliitto
Sisäministeriö
Sisä-Suomen elinvoimakeskus
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Ammattikalastajaliitto ry
Suomen asianajajat
Suomen Kalankasvattajaliitto ry
Suomen kalastusopaskilta ry
Suomen kuntaliitto
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen luonnonvarakeskus
Suomen Suurpadot ry
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö Ry
Suomen vesiensuojelun keskusliitto ry
Suomen vesistösaatiö
Suomen vesiyhdistys r.y.
Suomen WWF
Suomen ympäristökeskus
Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f.
Turun yliopisto/oikeustieteellinen tiedekunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Uudenmaan elinvoimakeskus
Uudenmaan liitto
Vaasan hallinto-oikeus

Valtiovarainministeriö
Varsinais-Suomen liitto
Vesialueomistajain liitto VEALO ry
Vesilaitosyhdistys
Vesistöpaneeli
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry
Väylävirasto
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne sähköjärjestelmän käyttövarmuutta turvaavia toimia koskevista ehdotuksista (18 luvun 5 a §)
2. Lausuntonne sähköjärjestelmän käyttövarmuutta turvaavien toimien menettelyä ja viranomaisjärjestelmää koskevista ehdotuksista (18 luvun 5 b §)
3. Lausuntonne Energiaviraston tiedonsaantioikeutta koskevista ehdotuksista (18 luvun 5 c §)
4. Lausuntonne sähköjärjestelmän käyttövarmuutta turvaavista toimista johtuvien edunmenetysten korvaamista koskevista ehdotuksista (18 luvun 6 a §)
5. Lausuntonne ehdotuksen vaikutusten arvioinnista (erityisesti millaisia vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan ja onko ehdotuksilla muita kuin mietinnössä tunnistettuja vaikutuksia, mitä)
6. Lausuntonne vesivoiman tilapäisiä lisäämismahdollisuuksia ja sen vaikutuksia koskevan, päätösmenettelyä edeltävän selvityksen tarpeellisuudesta ja toteutuksesta
7. Muut huomionne ehdotuksesta

Huhtala Liisa
Oikeusministeriö

Pihalehto Mari
Oikeusministeriö